

**Jesmyn
Ward**
Spev
duchov

Preklad
Aňa Ostrihoňová

INAQUE

Jesmyn Ward **Spev duchov**

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporil
Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

JESMYN WARD SING, UNBURIED, SING

COPYRIGHT © Jesmyn Ward, 2016

TRANSLATION © Aňa Ostrihoňová, 2019

COPYEDITING Martina Kubealaková, Lucia Halová

COVER © Barbora Šajgalíková

COVER IMAGE © Erik Šille, 2017

Black sun, black starling (akryl na plátne)

SLOVAK EDITION © INAQUE, 2019

ISBN 978-80-8207-019-7

ISBN E-BOOK 978-80-8207-020-3

*Jesmyn
Ward*

**SPEV
DUCHOV**

INAQUE

*Pre moju matku Norine Elizabeth Dedeauxovú,
ktorá ma milovala skôr; ako som sa prvýkrát na-
dýchla. Dokazuje mi to celý život.*

Koho hľadáme, koho hľadáme?
Hľadáme Equiana.
Šiel k rieke? Poďme poňho.
Šiel na farmu? Zoberme ho odtiaľ.
Hľadáme Equiana.
Spev národa Kwa o zmiznutí afrického chlapca Equiana

Pamäť je živá – a dočasná. Ale v istej chvíli sa
všetky spomienky spoja a žijú: starí a mladí, mi-
nulosť a prítomnosť, živí a mŕtvi.
Spisovateľské začiatky, Eudora Welty

Záliv žiari, temne ako olovo. Texaské
pobrežie sa leskne kovovo. Nemám domov,
kým mu leto nevyšumí z hlavy

vriace až do dňa, keď v mene Božom
sa žeravé uhlie nevysype na tých,
ktorých spev je plameňom a nožom,

vek za vekom, nepoučiteľných mŕtvych.

Z básne *Záliv*, Derek Walcott

1. kapitola

JOJO

RÁD SI MYSLÍM, ŽE VIEM, aká je smrť. Rád si myslím, že je to niečo, čomu sa môžem pozrieť do očí. Vyjdem z domu za starým otcom, keď mi povie, že potrebuje pomoc, a vidím, ako mu za opasok vkláza čierny nôž. Snažím sa kráčať vystretý s plecami rovnými ako vešiak; tak chodí on. Snažím sa tváriť znudene a nezaujato, nech vidí, že si týchto trinásť rokov zaslúžim, nech vie, že vydrapím, čo treba, odrežem vnútornosti od svalov, vyberiem orgány z útrov. Chcem, aby vedel, že sa krvi nebojím. Dnes mám narodeniny.

Chytím dvere, aby nebuchi, a pomaly ich za sebou zaktorím. Aby sa babi alebo Kayla nezobudili, keď nie sme v dome. Radšej nech spia. Radšej nech moja malá sestra Kayla spí, pretože v noci, keď Leonie pracuje, sa budí každú hodinu, posadí sa na posteli a plače. Radšej nech spí aj moja stará mama, pretože chemoterapia ju vysušila a vyčerpala, ako slnko a vietor vysušia duby. Starý otec kľučkuje pomedzi stromy, vzpriamený a hnedý ako mladá borovica. Odplúva si na suchú červenú zem, stromy sa kolíšu vo vetre. Jar sa vzpiera, väčšinu času nevypustí teplo do dní. Chlad sa drží ako voda vo vani s upchatým odtokom. Bundu som nechal na podlahe v Leoninej izbe, kde spávam, a na sebe mám len

tenké tričko, ale nešúcham si ruky. Ak by som zime dovolil zaryť sa mi pod nechty, viem, že pri pohľade na to, ako starý otec podreže koze hrdlo, by som sa strhol alebo zamračil. A starý otec je starý otec, hneď by si to všimol.

„Nechajme malú spať,“ povie.

Starý otec postavil náš dom sám. Spredu je úzky a dlhý a blízko pri ceste, aby na zvyšku pozemku mohli rásť stromy. Na malých čistinkách medzi stromami postavil chliev pre prasatá, výbeh pre kozy a kurník. Ku kozám prechádzame okolo chlieva. Zem je čierna, pokrytá výkalmi, a odkedy ma starý otec zbil, keď som ako šesťročný behal okolo chlieva bosý, už nikdy som sa tam neodvážil ísť bez topánok. *Môžeš chytiť červy*, povedal mi vtedy. Potom mi rozprával, ako sa so súrodencami v detstve hrávali bosí, lebo každý mal iba jeden pár topánok, ktoré nosili len do kostola. Všetci chytili červíky, na latríne si ich vyťahovali zo zadku. Nepoviem mu to, ale jeho rozprávanie bolo účinnejšie než bitka.

Starý otec si vyberie nešťastnú kozu, prehodí jej na krk slučku z lana a vyvedie ju von. Ostatné mečia, narážajú doňho a hryzú mu nohavice.

„Heš! Heš!“ kričí a odtláča ich od seba. Podľa mňa si kozy medzi sebou rozumejú; vidím to na tom, ako agresívne doňho vrážajú hlavami, žujú mu nohavice a trhajú ich. Myslím, že vedia, čo znamená slučka na krku. Biela koza s čiernymi škvrnami poskakuje, zdráha sa, akoby zavetrila, čo ju čaká. Starý otec ju ťahá popri prasatách, tie sa rozbehnú k plotu a kvičia, že chcú žrať, vedie ju po chodníku smerom k domu do kôlne. Listy ma šľahajú po pleciach a konáre ma škriabu, zostávajú mi po nich na rukách tenké biele čiarky.

„*Pap*, prečo si to tu viac nepreseká?“

„Niet miesta,“ odpovie, „a nikto nemusí vidieť, čo tu mám.“

„Zvieratá počuť aj spredu. Z cesty.“

„A keby mi sem niekto prišiel kradnúť zvieratá, počul by som ho prichádzať cez húštinu.“

„Myslíš, že by sa nejaké zviera nechalo zobrať?“

„Nie. Kozy sú zákerné a prasatá bystrejšie, než si myslíš.“

A zlomyseľné. Prasa uhryzne človeka, ktorý mu zvyčajne nenosí žrať.“

Vošli sme do kôlne. Starý otec uviaže kozu ku kolu priskrutkovanému k podlahe, koza naňho zabláči.

„Kto tu má podľa teba zvieratá vonku?“ opýta sa. A má pravdu. V Bois nikto nenecháva zvieratá na poli alebo pred domom.

Koza drme hlavou zo strany na stranu, odťahuje sa. Snaží sa vyvliecť zo slučky. Starý otec sa na ňu obkročmo posadí, chyť ju zospodu za papuľu.

„Veľký Joseph,“ poviem. Chcel by som sa pri tých slovách pozrieť von na chladný, jasný zelený deň, ale prinútim sa hľadiť na starého otca, na kozu, ktorej ide vykrútiť krk. Starý otec potiahne nosom. Nechcel som povedať to meno. Veľký Joseph je môj belošký starý otec, *pap* je černošký. S *papom* bývam od narodenia, beloškého starého otca som videl dvakrát. Veľký Joseph je guľatý a vysoký a vôbec nevyzerá ako *pap*. Dokonca sa nepodobá ani na môjho otca Michaela, ktorý je chudý a celý potetovaný. Tetovania zbieral ako suveníry od akože umelcov v Bois, na mori, kde pracoval, a vo väzení.

„Tak, tu ťa máme,“ povie starý otec.

Zápasí s kozou ako s chlapom a podlomí sa jej kolená. Spadne papuľou na zem, otočí hlavu a díva sa na mňa z prašnej a zakrvavenej podlahy kôlne. Vidím jej pootvorené oko, ale neodvrátim zrak, nežmurknem. Starý otec ju podreže. Koza vypískne od prekvapenia, mečanie zanikne v chrčaní a zrazu je všade krv a blato. Nohy jej ochabnú a starý otec s ňou už nezápasí. Zrazu stojí a uväzuje koze okolo členkov povraz, za ktorý ju zavesí na hák na tráme. To oko: stále je pootvorené. Díva sa na mňa, akoby som jej podrezal hrdlo ja, akoby som ju nechal stiecť z krvi, akoby kvôli mne mala hlavu celú červenú.

„Pripravený?“ opýta sa ma. Rýchlo sa na mňa pozrie. Prikývnem. Mračím sa, vraštim tvár. Snažím sa uvoľniť, keď kozu nareže medzi nohami, akoby jej kreslil švíky nohavíc a košele, akoby ju celú obkresľoval.

„Chyť tu,“ povie mi. Ukáže na rez na bruchu a tak doň zarýjem prsty a potiahnem. Telo je stále teplé a mokré. *Nepusti, prikážem si, nepusti.*

„Ťahaj!“

Potiahnem. Koza sa roztvorí. Všade sliz a zápach, zatuchnutý a ostrý ako muž, čo sa pár dní nekúpala. Koža sa odlupuje ako šupka z banánu. Vždy ma prekvapí, ako ľahko ide dole, keď potiahnem. Starý otec prudko trhá z druhej strany a potom odreže a strhne kožu pri kopytách. Stiahnem kožu zo zvierata pozdĺž nohy až ku kopytu, ale neviem ju odrezať ako on, tak ju odtrhne sám.

„Druhá strana.“ Chytím rez pri srdci. Koza je tu teplejšia a napadne mi, či jej prestrašené srdce bilo tak rýchlo, že jej prehrialo hrudník, ale potom sa pozriem na starého otca, ktorý už odtrháva kožu z prednej nohy, a uvedomím si, že ma premýšľanie zdržalo. Nechcem, aby si myslel, že som pomalý, lebo sa bojím, že som slabý, lebo nie som dosť starý, aby som sa díval na smrť ako chlap, tak potiahnem a trhnem. Starý otec odreže kožu od kopyta a zviera sa rozhojdá, je ružové, samý sval, leskne sa v tme, preniká sem len málo svetla. Z kozy zostala chlpatá iba hlava a je to ešte horší pohľad, než keď jej starý otec podrezal hrdlo.

„Dones lavór,“ prikáže mi, beriem kovový lavór spod police vzadu v kôlni a podložím ho pod zviera. Natlačím doň kožu, ktorá už tvrdne. Štyri kusy.

Starý otec rozreže koze brucho, do lavóra vyklznu vnútornosti. Reže a kôľňu plní smrad ako z kopy prasacích hovien. Smrdí ako mrcina hnijúca v lese, na ktorú sa zlietajú krúžiacie myšiaky. Smrdí ako vačice alebo pásavce rozpučené na ceste, hnijúce na horúcom asfalte. Ba ešte horšie. Tento smrad je horší; je to pach smrti, pach šíriaci sa z niečoho, čo bolo pred chvíľou živé, ešte to má teplú krv. Zvrástim tvár, chcem sa zatváriť ako Kayla, keď sa hnevá alebo je nervózna, ostatným sa vtedy zdá, akoby zacítila niečo odporné: privrie zelené oči, zvráští nos a vycerí dvanásť mliečnych zúbkov. Chcem sa tak zatváriť, možno sa smrad zmierni, keď pokr-

čím nos a vytlačím z neho vzduch, možno sa ten pach smrti prestane šíriť. Viem, že je to žalúdok a vnútornosti, ale vidím len Kaylinu zvrátenú tvár a privreté kozie oko, už sa neudr-žím, už sa nedokážem dívať, vybehnem z kôlne a vyvraciam sa do trávy. Tvár mi horí, ale ruky mám ľadové.

STARÝ OTEC VYJDE Z KÔLNE a v ruke drží rebrá. Utriem si ústa a pozriem sa naňho, ale nedíva sa mojím smerom, díva sa na dom a pokývne k nemu hlavou.

„Mám pocit, že som počul malú plakať. Mal by si sa tam pozrieť.“

Strčím si ruky do vreciek.

„Nemám ti pomôcť?“

Pokrúti hlavou.

„Zvládnem to,“ povie, ale potom sa na mňa prvýkrát pozrie a v očiach nemá tvrdý pohľad. „Utekaj.“ Zvrtnie sa a vráti sa do kôlne.

Starý otec asi zle počul, pretože Kayla spí. Leží na zemi v dupačkách a žltom tričku, s hlavou otočenou nabok, roz-tiahnutými rúčkami, akoby objímala vzduch, a rozkroče-nými nožičkami. Na kolene jej sedí mucha, odožením ju a dúfam, že na nej nesedela celý čas, čo som bol so starým otcom v kôlni. Muchy sa živia hnilobou. Keď som bol men-ší a Leonie som ešte hovoril *mama*, povedala mi, že muchy sa vyserú všade, kam priletia. Vtedy to bolo skôr lepšie ako horšie, hojdávala ma na hojdačke, čo starý otec zavesil na jeden pekanový strom pred domom, alebo si ku mne sadla na gauč, pozerala so mnou televíziu a hladkala ma po hlave. Vtedy bola viac tu ako preč. Bolo to skôr, než začala šnupať rozdrvené pilulky. Skôr než sa nazbierali všetky tie malé od-pornosti, čo mi narozprávala, a zaryli sa mi pod kožu ako piesok do rany. Vtedy som Michaelovi stále hovoril *ocko*. Vtedy s nami býval, potom sa presťahoval späť k Veľkému Josephovi. Ešte skôr, než ho pred tromi rokmi zobrala polí-cia a ako sa narodila Kayla.

Vždy, keď mi Leonie povedala niečo odporné, babi ju za-

hriakla, aby ma nechala na pokoji. *Však sa s ním len hrám, namietla zakaždým Leonie, usmiala sa, prešla si rukou po čele a uhladila si krátke melírované vlasy. Dávam si farbu, ktorá mi zvýrazní pokožku, vysvetlovala babi. Ktorá mi rozžiari túto tmavú pleť. A tiež: Michaelovi sa to páči.*

Prikryjem Kaylu dekou a ľahnem si k nej na zem. Jej malá nožička mi zohrieva dľaň. Spí, odkope sa, chytí ma za ruku a potiahne si ju k sebe, aby som ju objal. Otvorí ústa, odožer-
niem letiacu muchu a Kayla zachrapká.

KEĎ SA VRÁTIM DO KÖLNE, je tam už poriadok. Starý otec zakopal zapáchajúce vnútornosti v lese a mäso, ktoré budeme jesť o niekoľko mesiacov, zabalil do plastovej fólie a vložil do mrazničky v kúte. Zatvorí dvere kôlne, a keď krá-
čame okolo chlieva, nemôžem si pomôcť a vyhýbam sa ko-
zám, ktoré sa rozbehnú k drevenému plotu a mečia. Viem, že sa pýtajú na svoju kamarátku, na kozu, ktorú som pomáhal zabiť. Na tú, z ktorej kúsky teraz starý otec nesie v rukách: jemnú pečeň pre babi opečie len trošku, krv jej potečie po perách, keď ma pošle, aby som ju nakrmlil, stehno pre mňa, bude ho hodiny variť, potom ho vyúdi a opečie na ohni na moje narodeniny. Pár kôz sa zájde pásť na trávnu. Dva capy do seba skáču, potom jeden do druhého narazí hlavou a pobijú sa. Keď sa porazený stiahne a špinavobiely víťaz začne obťa-
žovať malú sivú kozu, na ktorú sa snaží vyskočiť, vtiahnem si ruky do rukávov. Samička capa kopne a zabláči. Starý otec vedľa mňa sa zastaví a zamáva čerstvým mäsom, aby naň ne-
sadali muchy. Cap uhryzne kozu do ucha, koza akosi čudne zachrčí a vyskočí.

„Je to takto vždy?“ opýtam sa. Videl som, ako sa pária kone, vyskakujú na seba, ako sa prasatá váľajú v blate, počul som, ako v noci divé mačky vrieskajú a kvília, keď robia mačiatka.

Starý otec pokrúti hlavou a zamáva mi pred očami mä-
som. Pousmeje sa, odhalí ostré zuby a potom sa znova za-
tvári vážne.

„Nie,“ povie. „Nie vždy. Niekedy je to aj takto.“

Koza vrazí hlavou capovi do krku a zavreští. Cap uskočí. Verím starému otcovi. Naozaj. Pretože vidím, ako sa správa k babi. Ale vidím aj Leonie a Michaela, akoby stáli tu predo mnou, vidím ich poslednú veľkú hádku spred troch rokov, keď Michael od nás odchádzal k Veľkému Josephovi a potom ho zavreli do väzenia: nahádzal si tričká, maskáče a tenisky do veľkých čiernych vriec na smeti a vyvliekol ich von. Pred odchodom ma objal, a keď sa mi naklonil k tvári, videl som len jeho zelené oči a červené flaky na pokožke: na lícach, ústach, okolo nosa, kde mu presvitali tenké jasnočervené žilky. Objal ma a raz či dvakrát ma pohladil po chrbte, ale len tak zľahka, akoby to ani nebolo objatie, v tvári bol akýsi pevný, napnutý, akoby ho pod pokožkou držala pokope lepiaca páska. Vyzeral, že sa už-už rozplače. Leonie bola vtedy tehotná, čakal Kaylu, už jej vybrala aj meno, lakom na nechty ho napísala na autosedačku, ktorá bola vlastne moja. Ale nemala ešte veľké brucho, vyzerala, akoby si pod tričko strčila rugbyovú loptu. Vyšla za Michaelom na verandu, kde som stál a ešte som cítil tie dve ľahké pohladenia na chrbte, jemné ako vánok, a Leonie ho chytila za golier, potiahla a tak silno ho tresla z boku do hlavy, až to zahučalo a zamľaskalo. Otočil sa, chytil ju za ruky, obaja kričali a sťažka dýchali, sácali sa a ťahali po verande. Boli tak blízko, že im boky, hrudníky a tváre splývali do jedného tvora, raka pustovníka sťažka sa prevaľujúceho v piesku. A potom sa k sebe tlačili, rozprávali sa, ale ich slová zneli ako vzdychy.

„Viem,“ povedal Michael.

„Nikdy si nič nevedel,“ namietla Leonie.

„Prečo ma takto tlačíš?“

„Choď si, kam chceš,“ povedala Leonie a potom sa rozplakala. Bozkávali sa a odtrhli sa od seba, až keď Veľký Joseph odbočil na prašnú príjazdovú cestu a zastavil s dodávkou vo dvore. Nezatrúbil, nezamával, nespravil nič, len tam sedel a čakal na Michaela. Vtedy Leonie odišla, buchla dverami a zmizla v dome. Michael sa díval do zeme. Zabudol sa obuť a mal červené prsty. Sťažka si vzdychol, chytil vrecia a tetovania na bielom chrbte sa mu pohli: na pleci drak, po ruke sa

mu ťahala kosa. Medzi lopatkami smrťka. Moje meno *Joseph* na šiji medzi atramentovými odtlačkami mojich bábätkovských nožičiek.

„Vrátim sa,“ povedal, zoskočil z verandy, pokrútil hlavou, prehodil si vrecia cez plece a prešiel k dodávke, kde čakal jeho otec Veľký *Joseph*, muž, ktorý nikdy nevyslovil moje meno. Kým cúval z dvora, mal som chuť ukázať mu prostredník, ale bál som sa, že *Michael* vyskočí z dodávky a strelí mi facku, tak som ho radšej neukázal. Vtedy som si ešte nevedomoval, čo si *Michael* všima a nevšíma, ako ma niekedy vníma a potom celé dni a týždne ignoruje. Ako na mne v tej chvíli vôbec nezáležalo. *Michael* sa už neotočil, keď zoskočil z verandy, neobzrel sa, ani keď hodil vrecia na korbu dodávky a sadol si na sedadlo spolujazdca. Zdalo sa, že sa stále sústredí na svoje červené bosé nohy. Starý otec tvrdí, že muž by sa mal druhému mužovi dívať do očí, tak som tam stál, díval sa, ako Veľký *Joseph* zaradil spiatočku, ako *Michael* sedel s pohľadom upretým do zeme, až kým nevycúvali z dvora na ulicu. A potom som si odplul tak, ako to robí starý otec, zoskočil som z verandy a bežal za zvieratami do ich tajných skrýš v lese.

„Pod', chlapče,“ povie starý otec. Keď vykročí k domu, nasledujem ho a snažím sa zabudnúť na obraz *Leonie* a *Michaela*, ako sa hádajú na verande, na výjav, vznášajúci sa ako hmla nad vlhkým, chladným dňom. Ale prenasleduje ma, hoci kráčam po stopách krvi kvapkajúcej z vnútorností, ktoré necháva starý otec v prachu, po cestičke, ktorá vedie k láske, sledujem ju ako odrobinky, čo *Janko* s *Marienkou* trúsili za sebou v lese.

PACH PEČENE PRAŽIACEJ sa na panvici sa mi usádza v nose napriek tomu, že ju starý otec najskôr polial masťou zo slaniny. Keď ju naloží na taniere, stále smrdí, ale poleje ju omáčkou, tá sa okolo mäsa roztečie do tvaru srdiečka a ja premýšľam, či to spravil zámerne. Idem s tanierom k babičkiným dverám, ale ešte spí, tak jedlo odnesiem naspäť do

kuchyne, starý otec ho zakryje papierovým obrúskom, aby nevychladlo, a potom sa dívam, ako krája mäso, cesnak, zeler, papriku a cibuľu, z ktorej ma štípu oči, a všetko spolu varí v hrnci.

Keby boli babi a starý otec doma, keď sa Leonie s Michaelom pohádali, určite by to nedovolili. *Chlapec také vidieť nemusí*, povedal by starý otec. Alebo: *Nechceš, aby si tvoje dieťa myslelo, že takto sa má správať k iným ľuďom*, povedala by babi. Ale neboli tam. A to sa nestávalo často. Neboli tam, pretože sa zistilo, že babi ochorela na rakovinu, a tak s ňou starý otec chodil po doktoroch. Prvýkrát, čo si pamätám, sa museli spoľahnúť na to, že sa o mňa postará Leonie. Keď Michael odišiel s Veľkým Josephom, bolo čudné sedieť oproti nej za stolom a jesť sendvič so smaženými zemiakmi, kým sa dívala do neznáma, prehadzovala si nohu cez nohu a kopala ňou, vypúšťala cigaretový dym z úst: zahaľoval jej hlavu do závoja, hoci babi a starý otec neznášali, keď fajčila vnútri. Byť s ňou sám. Popol z cigarety odklepávala do prázdnej plechovky od koly, kam hádzala aj ohorky, a keď som zahryzol do sendviča, povedala: *Vyzerá to nechutne*.

Utrela si slzy z hádky s Michaelom, ale na tvári som jej stále videl ich stopy, zostali jej tam suché, lesklé prúžky.

„*Pap to jedáva takto.*“

„*Musíš robiť všetko, čo robí pap?*“

Pokrútil som hlavou, mal som pocit, že to odo mňa čaká. Ale mal som rád väčšinu z toho, čo robil starý otec, páčilo sa mi, ako stojí, keď rozpráva, ako si češe vlasy dozadu a prihladá si ich, takže vyzerá ako Indián z knihy o kmeni Čoktavov a Krikov, čo sme čítali v škole, páčilo sa mi, keď mi dovolil sedieť mu na kolenách a šoférovať traktor po zadnom dvore, páčilo sa mi, ako rýchlo a čisto jedol, mal som rád príbehy, čo mi rozprával pred spaním. Keď som mal deväť, starý otec bol mojím hrdinom.

„*Lebo to tak vyzerá.*“

Namiesto odpovede som sťažka prehltol. Zemiaky boli slané a nahrubo nakrájané, vrstva majonézy a kečupu príliš tenká, až sa mi trochu zasekávali v hrdle.